

Nazorg vaginaplastiek

Informatie voor de thuiszorg

Uw cliënt heeft een vaginaplastiek ondergaan. Mogelijk heeft u nog niet eerder een cliënt in een dergelijke situatie verzorgd. Met deze folder proberen wij u op weg te helpen, zodat u de juiste zorg aan uw cliënt kunt geven.

Meer informatie over deze operatieve ingreep leest u in de folder *Vaginaplastiek*. U kunt deze vinden op onze website: www.vumc.nl/zorg/expertisecentra-en-specialismen/kennis-en-zorgcentrum-genderdysforie

Algemene informatie

Nadat de neo-vagina is gecreëerd, wordt er tijdens de operatie, in de meeste gevallen, een tampon in de neo-vagina achtergelaten. Deze tampon wordt na 5 dagen verwijderd. Hierna wordt gestart met dilateren (= het oprekken van de neo-vagina) en het inwendig spoelen van de neo-vagina. Dit gebeurt tweemaal per dag. Dit is noodzakelijk omdat de structuur en functie van de neo-vagina anders is dan een biologische vagina.

Patiënten moeten de rest van hun leven dilateren en spoelen volgens een geadviseerd schema. Dit is nodig omdat er anders een grote kans bestaat dat de vagina zich vernauwt of dichtgroeit.

Uw cliënt heeft voor ontslag uit het ziekenhuis instructies gekregen voor het dilateren en inwendig spoelen van de neo-vagina. Beide handelingen zijn samen met de cliënt geoefend. Informatie over dilateren en spoelen leest u in de folder *Dilatatieadviezen* op de eerder genoemde site.

Postoperatieve wondverzorging, dilateren en overige nazorg

Algemeen

- Cliënten moeten de eerste weken rustig aan doen en niet te zwaar tillen, een stukje wandelen is geen bezwaar.
- Op geleide van pijn kunnen dagelijkse activiteiten worden opgebouwd.
- Fietsen is pas na circa 3 maanden mogelijk.
- Zolang de wonden niet volledig zijn genezen, moet stilstaand water (bad, zwemmen) of sauna worden vermeden in verband met infectiegevaar en het vergroten van de wonden.
- Het is verleidelijk om op een zacht kussen of speciale ring te zitten. Toch adviseren wij uw cliënt om op een harde stoel te zitten. Dit verbetert de doorbloeding en daarmee de wondgenezing.

Wondverzorging

- **Hygiëne:** het genitale gebied wordt dagelijks onder de douche afgespoeld met een

normale douchestraal. Let erop dat uw cliënt ook goed spoelt tussen de schaamlippen en in de huidplooien. Tevens dient de huid tussen de plooien voorzichtig schoon te worden geveegd, bijvoorbeeld door langs de huid te strijken met een dunne, hydrofiele washand. Dep het genitale gebied na het douchen goed droog.

Het advies is om de eerste weken na elke toiletgang de vulva met de douchekop af te spoelen.

- **Maandverband:** laat het genitale gebied zoveel mogelijk aan de lucht drogen. Bij bezoek of uitstapjes kan maandverband in de onderbroek gebruikt worden. Gebruikt hiervoor ouderwets dik maandverband. Wondvocht en bloedverlies kunnen maanden na de operatie blijven bestaan. Maandverband moet dit op vangen.
- **Schaamlippen:** het operatiegebied, inclusief de schaamlippen zijn vaak fors gezwollen en zelden volledig symmetrisch. Het kan tot een halfjaar duren voordat het uiterlijk resultaat te zien is. Informeer uw cliënt indien nodig dat de binnenste schaamlippen vaak asymmetrisch zijn, net als bij een biologische vrouw.
- **Plassen:** de plasstraal gaat de eerste 2-3 maanden alle kanten op en is vaak sproeiend. Dit komt door de zwelling en de wonden in het operatiegebied. Zorg ervoor dat uw cliënt op het toilet goed rechtop zit en een holle rug maakt. Eventueel is plassen onder de douche toegestaan. Volledig uitplassen is van groot belang. Pas als alle zwelling verdwenen is en de wonden genezen zijn, wordt de uiteindelijke plasstraal duidelijk. Wanneer uw cliënt niet goed kan plassen, neem dan contact op met Amsterdam UMC, locatie VUmc.
- **Ontlasting:** het kan even duren voordat het defecatiepatroon genormaliseerd is. Gaat de defecatie moeizaam, dan kan het prettig zijn om een droge schone washand tegen de voorzijde van het genitale gebied te houden tijdens de defecatie. Persen wordt te allen tijde afgeraden. Let op de houding, defecatie gaat meestal makkelijker door met een bolle rug te gaan zitten.
- **Littekens:** de littekens vormen vaak de vorm van een W. We zien vaak dat de hechtingen in deze puntjes, in meer of mindere mate los laten. Dit is inherent aan het gebied. Het is raadzaam de wonden goed schoon te houden. Het dilateren kan in vele gevallen doorgang vinden. De wond(en) groeien uiteindelijk van binnenuit dicht. Maakt u zich zorgen dan kunt u altijd contact opnemen met de polikliniek Plastische chirurgie.

Dilateren

Uw cliënt wordt geadviseerd vanaf 5 dagen na de operatie, gedurende het eerste jaar, tweemaal per dag 30 minuten te dilateren. Geadviseerd wordt de dilatatieset van Pelvitec te gebruiken. Uw cliënt heeft in het ziekenhuis te horen gekregen met welke maat pelotte er gestart mag worden. Meestal is dit de 2e dan wel de 3e maat (van de 4).

- Tijdens het dilateren ligt uw cliënt comfortabel op de rug met het hoofd en de bovenrug ondersteund door kussens. Uw cliënt neemt de zogenoemde *kikkerstand* aan waarbij de voeten worden opgetrokken en de knieën naar buiten vallen.
- De pelotte wordt voorzien van amandelolie of glijmiddel op waterbasis en in een hoek van circa 45 graden tegen de ingang van de vagina gepositioneerd.
- Hierna wordt de pelotte langzaam, met een draaiende beweging rustig onder enige druk ingebracht.
- Na enkele centimeters moet de pelotte meer horizontaal gehouden worden en kan dan verder worden ingebracht tot maximale diepte. De cliënt heeft voor ontslag gehoord hoe diep de neo-vagina aan het eind van de operatie was. Meestal wordt gestart met pelotte nummer 2 (de op één na kleinste). Als deze soepel kan worden ingebracht, kan direct pelotte nummer 3 geprobeerd worden. Uiteraard enkel wanneer cliënt hieraan toe is.
- Als de pelotte tot zover als mogelijk ingebracht is, moet de pelotte 30 minuten op zijn plek te worden gehouden. Er moet altijd druk op de pelotte gegeven worden om te zorgen dat de vagina zo goed mogelijk opgerekt wordt.
- Tijdens het dilateren is het van groot belang dat uw cliënt zich ontspant. Voldoende kussens in de rug en ondersteuning onder de knieën kunnen hier behulpzaam bij zijn. Evenals een afgesloten ruimte met aangename temperatuur, waar cliënt niet gestoord wordt.

Inwendig spoelen

- De vagina moet handmatig gereinigd worden.
- Inwendig spoelen gebeurt met een *vrouwenkatheter* en een blaasspuit.
- Gedurende de eerste weken spoelt men tweemaal per dag na het dilateren met een jodiumoplossing van kraanwater gemengd met enkele druppels betadine. Wanneer de flacon betadine op is, volstaat alleen kraanwater.
- Spoelen gaat het gemakkelijkst onder de douche. Er dient gespoeld te worden totdat het water uit de vagina helder terug komt.
- Totdat de wonden volledig genezen zijn, moet er tweemaal per dag inwendig gespoeld worden. Pas daarna wordt spoelen geleidelijk afgebouwd tot circa eens per 1 a 2 weken.

De darmvaginaplastiek

Wanneer uw cliënt een darmvaginaplastiek heeft ondergaan, bestaat de wand van de neo-vagina uit darmslijmvlies. Na een darmvaginaplastiek wordt er geen tampon ingebracht. Bij thuiskomst wordt er dagelijks inwendig gespoeld zoals hierboven beschreven.

2 tot 3 weken na de operatie wordt tijdens de poliklinische controle gekeken of er gestart kan worden met dilateren. Vanaf dit moment moet er eenmaal per dag gedurende 30 minuten worden gedilateerd.

Het dilateren dient een ander doel als bij de penisinversie vaginaplastiek. Het gaat hier specifiek om de overgang van huid op darm. Deze overgang moet door een roerende beweging gedilateerd worden om zo deze overgang open en soepel te houden. Uw cliënt dilateert met de kleinste pelotte. De diepte hoeft niet te worden gedilateerd omdat dit darmweefsel is en dit niet krimpt, enkel samenvalt.

Naar gelang de situatie hoeft alleen het eerste halfjaar gedilateerd te worden. De frequentie van het spoelen wordt op termijn afgebouwd naar eenmaal per week.

Vragen en meer informatie

Wij begrijpen dat u bij deze cliënt in een voor u onbekende situatie komt. Met deze folder proberen wij u op weg te helpen om de juiste zorg aan uw cliënt te kunnen geven. Mocht u toch nog vragen hebben over de te leveren zorg of als u vragen van uw cliënt niet weet te beantwoorden, neemt u dan contact op met de polikliniek Plastische chirurgie van Amsterdam UMC, locatie VUmc:

- T (020) 444 9800 (tijdens kantooruren)
- T (020) 444 4444 (buiten kantooruren, vraagt u naar de dienstdoende arts van Plastische chirurgie)